

KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 16 (Özel Sayı II): 115-121,
2014 ISSN: 2147 - 7833, www.kmu.edu.tr

Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programının 5-6 Yaş Çocukların Kelime Bilgi Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi

Emine GÖZALAN¹ Nurcan KOÇAK²

¹Selçuk Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Çocuk Gelişimi Ve Ev Yönetimi Eğitimi Bölümü

²Selçuk Üniversitesi, Mesleki Eğitim Fakültesi, Çocuk Gelişimi Ve Ev Yönetimi Eğitimi Bölümü

Özet

Bu araştırmada; araştırmacı tarafından hazırlanan "Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programının" 5 ve 6 yaş çocukların dil becerilerine olan etkisi araştırılmıştır. Deneme modelinde olan araştırmanın çalışma grubunu 2011-2012 eğitim- öğretim yılında, Karaman il merkezinde bulunan, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokulların da yarım gün öğrenim gören 5-6 yaş grubu 62 çocuk oluşturmaktadır. Çocukların dil becerilerini belirlemek amacıyla "Peabody- Picture-Vocabulary Test (Peabody Resim Kelime Testi)" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. "Peabody Resim Kelime Testi" her çocuğa bireysel olarak ve okul idaresi tarafından gösterilen, çocukların dikkatlerini dağıtmayacak odada, araştırmacı tarafından ön test olarak uygulanmıştır. Daha sonra deneme grubunda yer alan çocuklara 20 oturumdan oluşan, 10 hafta, hafta da 2 kez olarak planlanmış, "Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programı" uygulanmıştır. Oturumların uygulama süresi 30-40 dakika arasında sürmüştür. Kontrol grubu ile bu süreçte herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Eğitim programının bitiminden hemen sonra hem deneme hem de kontrol grubunda yer alan çocuklara aynı test son test olarak uygulanmıştır. Bu araştırmanın sonucunda hazırlanan "Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programının" 5 ve 6 yaş çocuklarının dil beceri düzeylerini arttırmada etkili olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Dikkat, Çocuklarda Dikkat, Dil, Çocuklarda Dil Gelişimi, Oyun, Oyun Yolu İle Öğrenme

The Effect Of Game-Based Training Program On The 5-6 Aged Childrens Vocabulary

Abstract

In this study, Effect of "Game-Based Attention Training Program", prepared by the researcher, on attention and language skills of 5 and 6 year old children, was investigated. The study group of this experimental model research was formed by 5-6 years old 62 children that attended half-day program in kindergartens under Ministry of Education in Karaman city center in 2011-2012 academic year. As a data collection tool "Peabody-Picture-Vocabulary Test" was used to determine language skills of them. "Peabody Picture Vocabulary Test" was applied as pre-test. "Game-Based Attention Training Program" which lasts 30-40 minutes, was applied with the children in the experimental group for 10 weeks, twice in a week. During this period no work was done with the control group. Immediately after the end of the training program the same test was applied to the children in both the experimental and the control group as post-test. As a result of this research, it can be said that "Game-Based Attention Training Program" is effective in increasing attention and language skill levels of 5 and 6 year old children.

Key Words: Attention, Attention Issues in Children, Language, Language Development in Children, Game, Learning through Games

1. Giriş

Okul öncesi eğitim, çocukların ilköğretime hazırlanmalarında büyük rol oynamaktadır. Çocukların ilköğretime başlamalarında belirli bir olgunluğa ulaşmaları ve bazı becerileri kazanmış olmaları beklenir. Bu beceriler arasında dikkat ve dil becerileri yer almaktadır. Bütün yaşantıların ve öğrenmelerin temelini oluşturan dikkat ve dil becerilerinin kazanılmasına okulöncesi eğitimde gereken önem verilmelidir. Çocuklara bu becerileri kazandırırken çeşitli etkinliklerden yararlanmak ve bu etkinliklerin çocuklara oyunlaştırılarak sunulması, becerilerin kazanılmasında hem daha kolay hem de daha kalıcı olmaktadır.

Temel kavramların oluşmaya başladığı okul öncesi dönemde uygulanacak etkili bir eğitim programı ile kazanılması beklenen becerilerin daha kolay kazanılması ve pekiştirilmesi çocuğun bir sonraki eğitim hayatında önemli katkılar sağlayacaktır. Bu dönemde çocukların dikkat ve dil

becerilerine yönelik etkinliklerin planlanması büyük önem taşımaktadır.

Bu nedenle erken yaşlarda kazanılan becerilerin kalıcı olduğu unutulmadan, dili akıcı ve kurallarına uygun olarak kullanma ve dikkati artırma becerilerine okulöncesi eğitimde geniş yer verilmesi gerekmektedir.

Buradan yola çıkılarak araştırmada okulöncesi dönem çocuklarının dil becerilerine yönelik hazırlanan oyun temelli dikkat eğitim programının, çocukların alıcı dil becerilerine ait bir inceleme gerçekleştirilmiştir.

Dikkat

Dikkat, günlük etkinliklerimizin birçoğunun da olduğu gibi, eğitim ve iş yaşamında da bilişsel işlevlerin en önemli parçalarından biridir. Dikkat, uyarıcının farkında olmak olarak tanımlanabilir. Bu uyarıcılar düşünceler ve anılarda olduğu gibi içsel, ya da görüntü ve seslerde olduğu gibi dışsal, olabilmektedir. Dış dünyadaki uyarıcıların büyük bir kısmı duyu organlarınca yakalanır, ancak bir kısmı seçilerek

algılanır. Birey bütün uyarıcılarla aynı anda ilgilenemez çünkü, sınırlı bir kapasiteye sahiptir. Bu nedenle, beyin belirli değişkenlerin etkisi altında gelen uyarıcıların bir kısmını seçici olarak algılar (Karaduman, 2004, s.1)

Dikkat, düşünen beyine girecek bütün adayları bilinçsiz, fakat ısrarlı bir şekilde tekrar tekrar inceler, ilgisiz gördüklerini, düşündüklerini süzüp atar, seçilmiş birkaç uyaranı bilince kabul eder. Daha sonra bu seçilmiş parçaları zamanlaması en doğru ve en bilgilendirici olanlarını anlaşılıp hatırlanacak ya da hemen kullanılacak kadar derinlere süzölmeye davet eder (Levine, 2002, s.76-77).

Dikkat, duysal mekanizmalarla alınan uyarılardan herhangi birinin, diğerlerinden belli amaçlara göre seçilip ayıklanması işlemidir. Her durumun özgün koşullarına göre, diğerlerinden seçilerek ayıklanan ve üzerinde yoğunlaşılın uyarın grubu farklılaşabilir. Bu durum, dikkatin organizmanın duyduğu gereksinimler açısından yönlendirilen ve yapılandırılan bir süreç olduğunu göstermektedir. (Aydın, 2000,s.140)

Dil

Dil düşünceleri, sesleri, yazı sembollerini ya da jestleri kullanarak hem sözel hem de sözel olmayan tekniklerle karşıdaki kişi ile anlamlı iletişim kurabilmeye kullanılmaktadır. (Güven ve Bal, 2000, s.13).

Yavuzer (1997)'e göre dil, çocuğu egosundan uzaklaştırıp, onun sosyal bir kişi olmasını sağlayan, kendisini kontrol ve takip ettirebilen, düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını yavaş yavaş öğretebilen ve kendini güvenli hissetmesine yardım eden bir davranıştır (Akt. Ucur, 2005, s. 28).

Dil, çocukların kendilerini ifade etme, sosyal ve kültürel değerlerini kazanma, sosyal iletişim ihtiyaçlarını gidermede işlevsel bir göreve sahiptir. Çocuk dili kullanarak çevrenin yapısını keşfetmekte ve kendini ifade edebilmektedir. Ayrıca dil, çocuğun bilişsel gelişiminde ve kavrama yeteneğinin gelişmesinde de önemli bir rol oynar. Dil, düşüncenin alanını ve hızını artırmaktadır. Düşüncelerin hızlı bir şekilde ifade edilmesinde dil uygun bir araçtır. (Bekir, 2004,s.4)

Dil Gelişimi

Dil gelişimi, doğumla birlikte başlayan ve tüm yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Çocuklar yaşamlarının ilk günlerinden itibaren çevrelerindeki sesleri algılamaya, sesler çıkarmaya ve içinde yaşadıkları toplumda konuşulan dilin temel yapısını kazanmaya başlamaktadırlar. Dil tüm kuralları ile birlikte, geçirilen yaşantılar sırasında doğal olarak öğrenilmektedir. Çocuklar dili modelleri dinleyerek, bu modelleri taklit ederek, geri-iletimi algılayarak, deneyimlerini ve düşüncelerini paylaşarak öğrenmektedirler. Çocuklar dili kazanırken ilk modelleri anne babaları, diğer aile bireyleri, daha sonra sosyal çevrede ve okul ortamında, etkileşimde buldukları diğer bireylerdir. Modeller kadar çocuklara sunulacak zenginleştirilmiş dil çevreleri de onların dili kazanmalarında ve yaratıcı bir şekilde kullanmalarında, destekleyici etkenlerdir. Erken çocukluk döneminin en önemli etkileşim araçlarından biri olan dil tüm etkinlikler için gereklidir. Dil, akranlar arasındaki, çocuklar ve yetişkinler arasındaki ve yetişkinlerin kendi aralarındaki tüm etkileşimlerin en önemli iletişim aracıdır. (Güven ve Bal, 2000,s.13)

Erken evrelerden sonra bebekler dili öğrenmelerine katkıda bulunacak bilgi ve beceriyi kazanmaya başlarlar. Aslında çocuklar ilk yılın sonuna kadar konuşmaya başlamazlar, ancak bundan önceki dönemde, dillerini oluşturmaya, aktif konuşmaya yardımcı olacak yetenekleri kazanmaya başlarlar (Howe, 2001,s.5).

Erken çocuklukta dil gelişim dönemleri şöyle özetlenebilir;

İki üç yaş dönemi dil bilgisi yeteneğinin ve sözcük dağarcığının en hızlı olduğu dönemdir. Üç dört yaşlar arasında çocukların çoğu kendi anadillerinin temel yapılarını öğrenirler söz dizimi (syntax) yapısı yetiştikine benzer. Bu dönemde geçmiş , şimdiki ve geniş zaman kullanımı görülür. Üç yaş çocuğu isimleri, fiilleri, sıfatları içeren üç ya da daha fazla sözcükten oluşan yönergeleri anlarlar ve kısa basit cümleler kurarlar. Zamirler ise göreceli olarak daha geç görülür. İki buçuk yaşında ki çocuklar “ben,sen” zamirlerini anlamaya başlarlar. Üç yaş civarında ise sürekli olarak bu zamirleri kullanırlar. Dilin temel yapıları olan; edatları, sıfatlar, zamirler, yer-zaman-durum bildiren zarfları, soru, olumsuzluk yapılarını ve çekim eklerini basit düzeyde de olsa kullanmaya başlarlar. Üç dört yaş çocukları söz diziminde özne-nesne-yüklem arasındaki fonksiyonel ilişkiyi anlar ve ifadelerinde kullanırlar. Geçmiş, şimdiki ve geniş zaman eklerini kullanmaya başlayan bu dönem çocukları hayali oyunlarında da dili oldukça fazla kullanırlar. Beş altı yaş çocuklarının dili kullanma yeteneği yetiştikine benzer ve ifadelerinde çekim ekleri ve kişi zamirlerinin çekimini düzgün bir şekilde yaparlar (Ataman, 2004,s.130).

Çocuklarda Dil Eğitimi

Günümüzde dilin kazanılması ve gelişimi ile ilgili yapılan araştırmalardan elde edilen bulgular, dil gelişiminde ilk 10 yaşın, özellikle de okulöncesi yıllarının kritik dönem olduğu konusunda birleşmektedirler. Ayrıca dil çocuğun öğrenmesinde çok önemli bir etkidir. Bu bağlamda okulöncesi yıllarda çocuğun dil gelişimine önem verilmesi, dil gelişimini destekleyici öğretim-öğrenme ortamlarının hazırlanması gereklidir. Çocuğun bu yaşlarda kazanacağı yaşantıların niteliği daha sonraki öğrenmelerini büyük ölçüde etkilemektedir.

Dil kısa sürede kazanılan ve gelişen bir beceri olmadığından çocuğun gün boyunca kullanacağı bir araç gibi düşünölmeli ve çocuk her söylediği sözcük için desteklenmelidir. Gün boyunca evde ve okulda yapılabilecek her türlü etkinlikteki konuşmalar, geçen yeni kelimeler ve çocuğun o konu hakkındaki görüşlerini ifade etmesi grup içi ve grup önündeki konuşmalar çocuğun dil gelişimini destekler. Bu etkinliklerden en önemlisi çocuk için oyundur.

Çocuğun işi oyundur. Çocuk her durumda ve zamanda oyun oynamak ister. Çevresinde bulduğu tüm materyali oyun aracı olarak değerlendirir. Oyun çocuğun vazgeçilmezidir. Dil eğitimi de oyun, öğretim yöntemi olarak kullanılmaktadır. Araştırmalarda da uygulanan oyun yönteminin çeşitli alanlarda destekleyici sonuçlarının olduğu görölmüştür.

Oyun

Oyun, fiziksel ve zihinsel yeteneklerle, sosyal uyum ve duygusal olgunluğu geliştirmek amacıyla gerçek yaşamdan farklı bir ortamda yapılan, sonunda maddi bir çıkar sağlamayan, kendine özgü belli kurallara sahip,

sınırlandırılmış yer ve zaman içinde süren, gönüllü katılım yoluyla toplumsal grup oluşturulan ve katılanları tümüyle etkisi altında tutan eğlenceli bir etkinliktir. (Işılak ve Durmuş, 2004, s.78)

Okul öncesi dönemde ele alınacak kavramlar, üzerinde durulmak istenen başlıklar, çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyecek şekilde, pek çok çalışma türü ile programa alınmalıdır. Bu çalışmalar anaokulu etkinlikleri(müzik, jimnastik, drama, deney, el becerileri vb) çerçevesinde olabildiğince “oyunlaştırılarak” sunulmalı ve uygulanmalıdır. Hedeflere ulaşmak için düzenlenen etkinlikler oynusu bir yaklaşım içinde olmalı ki çocuk kendini rahat hissetsin. Eğlenerek bilgilerini pekiştirsin, yeri geldiğinde hatırlayıp kullansın. Çocuk oyun oynarken duygu ve düşüncelerini ifade etme fırsatı bulur. Oynayarak birçok deneyim kazanır. İletişim kurma yolları arar, karşısındakini ikna etmeye çabalar, mücadele eder böylece dilini de geliştirir. Bütün gelişim alanlarında kendini geliştirme fırsatı bulur. Oyun oynarken çocuk; eğlenir, güler, coşar, heyecanlanır, kızar, korkar, üzülür bütün bu duyguları yaşar. Oyunda çocuk bütün duyguların farkındalığı ve tepkilerinin kontrolüyle ilgili deneyimler edinir.(Gökçen, 2005,s.490).

Günümüzde “oyun” artık bir öğretim yöntemi olarak ta kullanılmaktadır. Çocukların kendileri için hazırlanan eğitim programlarından etkin yararlar sağlayabilmeleri, kendi öğrenme gereksinimleri ile ve kapasiteleri ile ilişkili olduğu kadar kendilerine sunulan öğretim olanakları ve öğretim yöntemi ile de yakından ilişkilidir. Unutulmaması gereken, hiçbir yönteminin tek başına bütün eğitim durumlarına uygun düşmeyeceğidir. Çocukların tüm öğretim gereksinimlerini tek bir yöntemle karşılaması her zaman mümkün olmayabilir. Çocuğun gelişimini bütünüyle destekleyebilmek için farklı yöntemlerin dinamik etkilerine ihtiyaç duyulur. Çünkü, farklı yöntemlerin birbirine göre üstün ve yetersiz yönleri vardır. Ancak, tüm çocuklar için geçerli olan, hatta sadece kültürel değil, evrensel boyutta uzlaşan çocukların oyuna olan gereksinimi ve ilgisidir. Eğitim programlarının planlanmasında en önemli kriter, hedef kitlelerin gelişimsel özellikleri ilgi ve gereksinimleri ile uyumlu hedefler belirlemek ve bu hedeflere ulaşmanın en verimli yollarını uygulamaya sokmak olduğuna göre, evrensel olan bu ilgi, yani oyun eğitim programlarının bir uygulama stratejisi olarak ele alınabilir. Gerçekten de çocukların eğitimde oyun bir araç olarak kullanıldığında, öğrenme ortamında beklenen öğrenci- eğitimci verimliliğinin de arttığı gözlenmektedir (Özdenk, 2007, s. 56-57).

Okul öncesi dönem hayatın en verimli evresidir. Temel kavramların oluşmaya başladığı okul öncesi dönemde uygulanacak etkili bir eğitim programı ile kazanılması beklenen becerilerin daha kolay kazanılması ve pekiştirilmesi çocuğun bir sonraki eğitim hayatında önemli katkılar sağlayacaktır. Bu dönemde çocukların dil becerilerine yönelik etkinliklerin planlanması büyük önem taşımaktadır.

Bu nedenle erken yaşlarda kazanılan becerilerin kalıcı olduğu unutulmadan, dili akıcı ve kurallarına uygun olarak kullanma becerilerine okulöncesi eğitimde geniş yer verilmesi gerekmektedir. Yapılan çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1. Deneme ve kontrol grubu çocuklarının Dil Becerileri ön test puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark var mıdır?

2. Deneme ve kontrol grubu çocuklarının Dil Becerileri son test puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark var mıdır?

3. Deneme grubunu oluşturan çocukların Dil Becerileri öntest/sontest puan ortalamalarında anlamlı düzeyde fark var mıdır?

4. Kontrol grubunu oluşturan çocukların Dil Becerileri öntest/sontest puan ortalamalarında anlamlı düzeyde fark var mıdır?

Yöntem

Yapılmış olan araştırma; okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocuklarda oyun temelli dikkat eğitim programının, çocuklardaki dil becerilerine etkisini incelemeye yönelik, ön test- son test kontrol gruplu, deneysel bir çalışma olmuştur. Araştırmanın bağımsız değişkeni dikkat ve dil becerilerine yönelik etkinliklerin oluşturduğu dikkat oyun eğitim programı, bağımlı değişkeni ise bu programın çocukların dil becerileri üzerindeki etkililiğidir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu; 2011\2012 eğitim öğretim yılında Karaman ilinde ikamet eden ve okulöncesi eğitim kurumuna devam eden 5 ve 6 yaşlarındaki 62 çocuk oluşturmuştur. Karaman İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alındıktan sonra tesadüfi örnekleme yöntemi ile okul seçilmiş daha sonra da çocuklar seçilerek dört grup oluşturulmuştur. Daha sonra yine tesadüf yöntemiyle bu dört gruptan ikisi deneme, ikisi kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Araştırmaya 80 öğrenci ile başlanmıştır, devamsızlık ve çok yüksek ve düşük puan alma gibi durumlardan dolayı deneme grubu 31 çocuk ve kontrol grubu da 31 öğrenciden alınan veriler üzerinden araştırma sonlandırılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Peabody Resim-Kelime Testi kontrol ve deneme grubundaki çocuklara, bireysel olarak uygulanmasıyla veriler toplanmıştır.

Peabody Resim-Kelime Testi (Peabody Picture-Vocabulary Test):

Peabody Resim-Kelime Testi, 2–12 yaş arası çocukların kelime bilgisinin gelişimini ölçen ve çocuklara bireysel olarak uygulanan bir performans testidir.

Çocukların alıcı dil gelişimlerini belirlemek amacıyla asıl formu İngilizce (Peabody Picture-Vocabulary Test) olan, Peabody Resim-Kelime Testi, 1959 yılında Dunn tarafından geliştirilmiş ve Türk toplumu için uyarlanması Fulbright görevlisi Dr. Jack Katz ile Ankara Rehberlik ve Araştırma Merkezi görevlilerinden Feyiz Önen, Aliye Uzlukaya, Nermin Demir, Perihan Uludağ tarafından 1974 yılında yapılmıştır .

Türkçe formun çeviri işlemi ana dili Türkçe olan dört, ana dili İngilizce olan bir ve her iki dili de iyi bilen iki olmak üzere toplam yedi kişi tarafından İngilizce-Türkçe sözlük kullanılarak yapılmıştır. Türkçe çeviri her iki dile de hâkim çeşitli kişilerce kontrol edilmiştir. Daha sonra test bir grup çocuğa uygulanmış; Türk kültürüne uymayan kelimeler ve resimler değiştirilmiştir. Şehirde (N=599), köyde (N=679) ve gecekonduda (N=162) yaşayan 2-12 yaş arasında 735 erkek, 705 kız olmak üzere toplam 1440 çocuktan elde edilen

ortalama puan ve standart sapma değerleri verilmiştir. Ayrıca çocukların testten aldıkları ham puanlara göre kelime yaşımları gösteren bir tablo hazırlanmıştır. Peabody Resim-Kelime Testinin Türkiye’de Katz ve arkadaşları (1974) tarafından yapılan yapı geçerliğinde 21 kız ve 21 erkeğin puanları t testi ile karşılaştırılmıştır ve istenen yönde anlamlı cinsiyet farkı ortaya çıkmamıştır. Ayrıca, şehirde ve köyde yaşayan çocukların puanları da t testi ile karşılaştırılmış ve .01 düzeyinde şehir çocuklarının lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Peabody Resim Kelime Testi, 1970’lerden bu yana en çok kullanılan resim kelime testidir. Test, her kartta sekiz resmin bulunduğu 50 karttan oluşmaktadır. Maddelere verilecek cevaplarda süre sınırı yoktur. 2,5–18 yaş arasındaki bireylere uygulanabilen bir gelişim testidir. Testin III. basımının güvenilirlik çalışması Dunn & Dunn (1997) tarafından yapılmıştır ve cronbach alpha kat sayısı .91 ile .93 arasında değişiklik göstermiştir. Peabody resim kelime testi bireysel bir test olup bir oturumda bir kişiye uygulanır.

Testin güvenilirliği 0.71 ile 0.81 arasında değişmektedir. Testin tekrarı güvenilirliği ise 0.52 ve 0.90 arasında bulunmuştur. Peabody Resim Kelime Testi’nin Stanford-Binet ve Wechsler ile yapılan benzer ölçekler geçerliği 0.20 ile 0.90 arasında değişmektedir.

100 adet karttan oluşan testte, çocuğun her kartta bulunan dört adet resim arasından kendisine söylenen kelimeye uygun olan resmi bulup göstermesi istenmektedir. Her doğru yanıt 1 puan verilir. Teste son sekiz sorudan altı tanesine yanlış cevap alınana kadar devam edilir. Puanların toplamı testin ham puanını oluşturmaktadır. Bunu bulmak için de çocuğun en son bildiği kelimenin sıra numarasından, o numaraya kadar yaptığı yanlışların toplamı çıkartılır. Elde edilen bu ham puan, önceden saptanmış olan çocuğun yaşadığı yere (köy, şehir, gecekondu) göre “Alici Dil Yaşımı Bulma Çizelgesi” den alıcı dil yaşına çevrilir. Doğum tarihi (gün/ay/yıl) testin yapıldığı tarihten çıkartılarak takvim yaşı bulunur (Peabody Resim-Kelime Testi Kullanma Kılavuzu, 1972, Akt. Bekir, 2004, s. 115-116; Öner, 2008, s. 103-105).

Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programı

Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programı hazırlanırken 5 ve 6 yaşındaki çocukların gelişim özellikleri dikkate alınmıştır. Bu bağlamda Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programı oluşturulurken seçilen oyunların çocukların dil gelişimlerine katkısı da göz önünde bulundurulmuş ve danışman rehberliğinde program hazırlanmıştır.

Program grup uygulaması olarak her bir üyenin etkin katılımı ve etkileşimini sağlayabilecek şekilde 20 oturum olarak planlanmıştır. Program 60 adet oyundan oluşmuştur. 20 oyun ısındırıcı- 20 oyun hareketli ve 20 oyun dinlendirici özellik taşımaktadır.

Eğitim materyalleri çocukların günlük hayatları ile ilişkili ve yakın çevrelerinde bulunan somut nesnelere seçilmiştir. Oyunların gerektirdiği bazı materyaller önceden temin edilmiş veya hazırlanmıştır.

Verilerin Toplanması

Peabody Resim Kelime Testi araştırmaya katılan tüm çocuklara ön test olarak uygulanmıştır. Daha sonra sadece deneme grubuna 10 hafta ve hafta da iki gün olacak şekilde “Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programı” uygulanmıştır. Programın sonunda tüm çocuklara tekrar Peabody Resim Kelime Testi uygulanarak, sonuçları yorumlanmıştır.

Program uygulamasından önce ve sonrasında uygulanan testler okul yönetimi tarafından belirtilen, çocukların dikkatlerini dağıtmayacak odada uygulanmıştır. Odada çocukların oturabileceği yükseklikte bir sandalye ve bir masa bulundurulmuştur. Çalışma çocuklarla aynı göz hizasında olacak bir konumda gerçekleştirilmiştir. Yapılan testler tüm gruplara aynı odada uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmaya dahil edilen çocuklardan dil testleri puanlarıyla elde edilen veriler SPSS 15.0 istatistik programı kullanılarak analiz edilmiş ve sonuçlar yorumlanmıştır.

Araştırmanın denencelerini yanıtlayabilmek için analizde “t testi” kullanılmış, ortalama ve standart sapma kullanılarak sonuçlar betimlenmiştir.

Önemlilik düzeyi = 0.05 olarak alınmıştır, ancak = 0.01 düzeyinde önemli olan ilişki ya da farklarda gösterilmiştir.

Bulgular, Tartışma ve Yorum

Araştırmada elde edilen bulgular, araştırmanın amaçlarına göre düzenlenerek sunulmuştur.

1. Deneme ve kontrol grubu çocuklarının dil becerileri ön-test puanları arasında önemli bir fark yoktur.

Deneme ve kontrol grubu çocuklarının Peabody Resim-Kelime ön-test puanları arasındaki farkın önem kontrolü bağımsız T Testi ile sınanmış ve elde edilen değerler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Peabody Resim-Kelime Ön Test için Kontrol ve Deneme Gruplarının Karşılaştırılması (İki Ortalama arasındaki Farkın Önemlilik Testi)

Gruplar	N	\bar{X}	S	t	p
Kontrol	31	58,03	10,35	-,426	,672
Deneme	31	56,96	9,29		

* p< 0.01

Tablo 1 incelendiğinde kontrol grubunda olan çocukların Peabody Resim-Kelime ön test puan ortalaması değeri 58.03, deneme grubunu oluşturan çocukların Peabody Resim-Kelime ön test puan ortalaması değeri 56.96’dır. P<0,01 anlamlılık düzeyine göre kontrol ve deneme grubunun Peabody Resim-Kelime ön testinden aldıkları puan ortalamaları farkının önemli olmadığı görülmüştür (p>0.05). Bu değerler deneme ve kontrol grubundaki öğrencilerin Peabody Resim-Kelime ön-test puanlarının yakınlığı grupların dil becerileri bakımından birbirine benzer olduğunu göstermektedir.

Bu sonuçlara göre “deneme ve kontrol grubu çocuklarının Peabody Resim-Kelime ön-test puanları arasında önemli bir fark yoktur” denencesi desteklenmektedir.

Bu sonucun çıkması doğaldır. Deneme ve kontrol grubu çocuklarının okul öncesi eğitim kurumlarındaki bulunma süreleri dikkate alınmış ve 2011-2012 eğitim öğretim yılının başında kuruma gelen ve devamsızlık süreleri az olan çocuklar tercih edilmiştir. Ayrıca deneme ve kontrol grubunda yer alan çocuklar kuruma yarım gün gelmektedirler ve aldıkları eğitim süreleri eşittir. Bir başka nokta da şudur. Kontrol ve deneme grubuna alınan çocukların yaşları aynıdır ve bu çocuklar aynı dil gelişim süreci içinde

bulunmaktadırlar. Bu yüzden deneme ve kontrol grubu çocuklarının ön-test puanları arasında farkın olmaması beklenen sonuçtur.

Er (2008,s.79) tarafından yapılan çalışmada deneme ve kontrol grubundaki öğrencilerin “Zaman Kavramı Başarı Değerlendirme Ölçeği” nden aldıkları ön test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yapılan bu çalışmanın sonucu araştırmayı desteklemektedir.

2.Deneme grubu çocuklarının dil becerileri son-test puanları, ön-test puanlarından önemli düzeyde yüksektir.

Deneme grubu çocuklarının Peabody Resim-Kelime puanlarının “Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programının” uygulanmasından sonra etkilenip etkilenmediğini test etmek amacıyla ön-test puanları ile son-test puanları arasındaki farkın önem kontrolü bağımlı T Testi ile sınanmış ve elde edilen değerler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Deneme grubunu oluşturan çocukların Peabody Resim-Kelime ön ve son testlerden aldıkları puan ortalamalarının dağılımı

Testler	N	\bar{X}	S	t	p
Ön test	31	56,96	9,29	-10,488	.000
Son test	31	68,83	7,36		

* p< 0.01

Tablo 2’de ve grafikte deneme grubu çocuklarının Peabody Resim-Kelime ön testinden aldıkları puan ortalaması değerinin 56.96, son testinden aldıkları puan ortalaması değerinin ise 68.83 olduğu görülmektedir. P<0,01 anlamlılık düzeyine göre deneme grubu çocuklarının Peabody Resim-Kelime ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur.

Elde edilen değerlere göre “deneme grubu çocuklarının Peabody Resim-Kelime son-test puanları, ön-test puanlarından önemli düzeyde yüksektir” denencesi desteklenmektedir.

Bu sonuç, uygulanan “Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programının” çocukların dikkat becerileri üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programı hazırlanırken, bireysel olarak oynanan oyunlar yerine, grupla oynanan oyunlar tercih edilmiş, çocukların dikkatlerini çekmesi için materyal kullanımına, özellikle gerçek nesnelere ve resimli kartlar içeren oyunların olmasına, özen gösterilmiş ve uygulanan oturum sonucunda grup tartışması yapılarak, çocukların fikirlerinin alınması sağlanmıştır. Programın bu yönleriyle çocukların dil gelişimleri üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Yazıcı (2007,s.127) tarafından birinci ve ikinci dili Türkçe olan iki dilli çocukların Türkçeyi kazanımlarına dil merkezli okul öncesi eğitim programının etkisine baktığı araştırma da, eğitim öncesinde hem deney hem de kontrol grubundaki birinci ve ikinci dili Türkçe olan iki dilli 5-6 yaş çocukların ifade edici dil düzeyinde yaklaşık 46-49 arası puan ortalamalarına sahip oldukları görülürken, eğitim sonrasında bu puanların her iki deney grubunda da yaklaşık 90-92 arası puana kadar artmış olduğu görülmüştür. Kontrol gruplarında ise, eğitim öncesinden eğitim sonrasında kadar her ifade edici dil puanlarında çok az bir değişimin

gerçekleştiği, ancak bu değişimin istatistiksel olarak önemli olmadığı bulunmuştur.

Bekir (2004, s.133) tarafından Almanya da yaşayan 5-6 yaş grubu çocuklara dil eğitim programının uygulandığı çalışmada deney grubuna uygulanan ön ve son testler arasındaki fark Peabody Resim-Kelime testi için ön test 62.82, son test 96.02 olarak bulunmuştur. Ön ve son test arasındaki farkın istatistiksel açıdan önemli olduğu saptanmıştır. Bu araştırma elde edilen bulguları destekler niteliktedir.

3.Kontrol grubu çocuklarının dil becerileri son-test puanları ile ön-test puanları arasında önemli bir fark yoktur.

Kontrol grubu çocuklarının Peabody Resim-Kelime ön-test ve son-test puanları arasındaki farkın önem kontrolü bağımlı T Testi ile sınanmış ve elde edilen değerler Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Kontrol grubunu oluşturan çocukların Peabody Resim-Kelime ön ve son testlerden aldıkları puan ortalamalarının dağılımı

Testler	N	\bar{X}	S	t	p
Ön test	31	58,03	10,35	-2,697	.011
Son test	31	61,48	11,10		

* p< 0.01

Tablo 3’de kontrol grubu çocuklarının Peabody Resim-Kelime ön test değeri 58.03, son test değeri 61.48 olduğu görülmektedir. P<0,01 anlamlılık düzeyine göre kontrol grubu çocuklarının Peabody Resim-Kelime ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur (p>0.05).

Bulgulara göre “kontrol grubu çocuklarının Peabody Resim-Kelime ön-test puanları ile son-test puanları arasında önemli bir fark yoktur” denencesi desteklenmemektedir.

Kontrol ve deneme grubuna uygulanan ön ve son testler arasında on haftalık bir zaman dilimi vardır. Bu zaman dilimi içerisinde okul öncesi eğitimi alan bir öğrencinin dil beceri puanında yükselme olması beklenir. Bu yüzden kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin dil becerilerinde yükselme olmuştur fakat bu yükselme deneme grubundaki öğrencilerin dil beceri puanları kadar yüksek değildir. (Kontrol grubu(61,48-58,03=3.45) deneme grubu(68,83-56,96=11.87))

Ancak kontrol grubu aritmetik ortalamalarda 3.45 puan artış kaydederken deneme grubu aritmetik ortalamalarda 11.87 puanlık artış kaydetmiştir.

Bekir (2004,s.134) Almanya’da okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu Türk çocuklarına uygulanan “Dil Eğitim Programının” dil gelişimine etkisini incelemek amacıyla yaptığı çalışmada veri toplama aracı olarak, Peabody Resim-Kelime Testi, Descoedres’in Lügatçe Testi, Lügatçe ve Dil Testi uygulanmış olup, deneme grubunda yer alan çocuklara 12 hafta süreyle dil eğitim programı uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, kontrol grubunda yer alan çocukların da Peabody Resim Kelime Testi, Descoedres’in Lügatçe Testi, Lügatçe ve Dil Testi ön test son test puan ortalamaları arasında bir artış olduğu saptanırken, söz konusu bu artışın deneme grubundaki artış

kadar belirgin olmadığı belirlenmiştir. Buna göre, araştırma sonucunda elde edilen bulgu ile literatür taraması sonucu elde edilen bulgular birbirleriyle örtüşür niteliktedir.

4. Deneme grubu çocuklarının dil becerileri son-test puanları, kontrol grubu çocuklarının dil becerileri son-test puanlarından önemli düzeyde yüksektir.

Deneme grubu çocuklarının Peabody Resim-Kelime son-test puanları ile kontrol grubu çocuklarının Peabody Resim-Kelime son-test puanları arasındaki farkın önem kontrolü bağımsız T Testi ile sınanmış ve elde edilen değerler Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Peabody Resim-Kelime Son Testler için Kontrol ve Deneme Gruplarının Karşılaştırılması (İki Ortalama arasındaki Farkın Önemlilik Testi)

Gruplar	N	\bar{X}	S	t	p
Kontrol	31	61,48	11,10	3,072	0,003
Deney	31	68,83	7,36		

* p<0.01

Tablo 4’de deneme grubu çocuklarının Peabody Resim-Kelime son-test puanlarının 68.83; kontrol grubunun ise 61.48 olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre deneme ve kontrol grubu Peabody Resim-Kelime son-test puanları arasındaki fark P<0,01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Bu sonuçlara göre “deneme grubu çocuklarının Peabody Resim-Kelime son-test puanları, kontrol grubu çocuklarının son-test puanlarından önemli düzeyde yüksektir” denencesi desteklenmektedir.

Öğrenmenin temeli, bir uyarıcıya dikkat etme ve bu dikkati gereken süre boyunca o uyarıcı üzerinde devam ettirebilme. Dilin bir çocuk için karmaşık bir uyarıcı olduğu düşünülürse, bu uyarıcıya dikkatini istenilen ölçüde veremeyen bir çocuğun dili öğrenme sürecinde bazı problemleri olacaktır. Cooper ve arkadaşları (1974), dil gelişiminde geriliği olan çocukların çoğunun dikkat problemleri olduğunu ve bu problemlerin çocuklara uygulanan sistemli eğitim sonucunda azaldığını ve dil gelişimlerinde gözlenebilen ilerlemeler olduğunu belirtmişlerdir. Bu ve buna benzer pek çok araştırma sonuçları, dikkat kontrolünü geliştirmenin dilin kazanılmasında en önemli etkenlerden biri olduğunu göstermektedir. (Dönmez, Abidoğlu, Dinçer, Erdemir ve Gümüüşçü, 1981,s.33)

Bu bulgu ile kontrol grubundaki çocukların Peabody Resim-Kelime puanlarının, deneme grubundaki çocukların Peabody Resim-Kelime puanlarından daha düşük olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, “Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programının ” deneme grubu çocuklarının dil becerilerini olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

Sonuçlar

- Deneme ve kontrol gruplarının ön test dil beceri puanları arasında anlamlı bir farklılık çıkmamıştır.
- Deneme ve kontrol grubunun dil beceri ilerleme puan ortalamaları (fark puanı) arasında anlamlı bir farklılık vardır. Başka bir deyişle deneme grubuna uygulanan “Oyun Temelli Dikkat Eğitim Programı” başarıyı olumlu yönde etkilemiştir.

- Deneme ve kontrol gruplarının ön ve son test dil becerileri aritmetik ortalamalarına baktığımızda her iki grubunda son test puanlarında ön test puanlarına göre belirli bir oranda artış vardır fakat bu artış kontrol grubunda deneme grubuna oranla daha düşük seviyededir.

- Deneme ve kontrol gruplarının son test dil beceri puanlarını karşılaştırdığımızda anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Elde edilen bu sonuç da yine “Oyun temelli dikkat eğitim programı”nın deneme grubu üzerinde etkili olduğunu ortaya çıkarmıştır denilebilir.

Öneriler

Elde edilen sonuçlara göre, “Oyun temelli dikkat eğitim programı”nın uygulandığı deneme grubunun, mevcut okul öncesi eğitim programının uygulandığı kontrol grubuna oranla etkili olduğu görülmüştür. Bu nedenle öğretmenler oyunla desteklenmiş öğretime ağırlık vermelidirler.

- Öğretmenler araştırmacının geliştirdiği ve deneme grubuna uyguladığı “Oyun temelli dikkat eğitim programı” içinde yer alan oyunları kendi sınıflarında kullanabilirler ve oyunların çeşidini arttırabilirler. Okulöncesi eğitim öğretmenlerine yönelik dil gelişimine yönelik oyunları ve öğretimlerinin yer aldığı yayınlar hazırlanmalıdır.

Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Bu araştırmada anaokuluna devam eden 5 ve 6 yaş grubu çocuklara dil becerilerine oyun yönteminin etkisi incelenmiştir. Yine aynı becerileri kazandırmada oyun yönteminin yerine başka yöntemlerin etkisi incelenebilir.
- Bu araştırmada oyun yönteminin anaokuluna devam eden 5 ve 6 yaş grubu çocuklara dil becerilerine etkisi incelenmiştir. Oyun yönteminin çocukların diğer alanlarındaki becerilerine etkisi araştırılabilir.
- Hazırlanan “Oyun temelli dikkat eğitim programı” aile katılımının da içerecek şekilde geliştirilebilir ve bunun etkisi araştırılabilir.

Kaynaklar

- ATAMAN, A. (2004). Gelişim Ve Öğrenme, Gündüz Eğitim Ve Yayıncılık, 2. Baskı Ankara
- AYDIN, A. (2000). Gelişim ve Öğrenme psikolojisi, Alfa Yayınları, ikinci baskı, Nisan, İstanbul
- BEKİR, H.Ş. (2004). Almanya’da Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Türk Çocuklarına Uygulanan Dil Eğitim Programının Dil Gelişimine Etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- DÖNMEZ, N. B. , ABİDOĞLU, Ü. , DİNÇER, Ç., ERDEMİR, N. ve GÜMÜŞÇÜ, Ş. (1981). Okul Öncesi Dönemde Dil Gelişimi Etkinlikleri, Ya-Pa, 1981, 3. Baskı, İstanbul
- ER, H.N. (2008). Zaman Kavramıyla Zenginleştirilmiş Türkçe Dil Etkinliklerinin 5-6 Yaş Çocuklarında Zaman Kavramı Gelişimine Etkisinin İncelenmesi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya
- GÖKÇEN, F. Ç. (2005). Gelişim Ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar 2, Eğitsel Oyunlar ve Uygulama Yöntemleri, Yayına Hazırlayan: Müzeyyen Sevinç, Morpa Kültür Yayınları, s: 490-501, İstanbul
- GÜVEN, N. ve BAL, S. (2000). Dil Gelişimi Ve Eğitim, 0-6 Yaş Dönemindeki Çocuklar İçin Destekleyici

- Etkinlikler, EPSİLON Eğitim Dizisi, 1. Baskı, Mayıs, İstanbul
- HOWE, M. J.A. (2001). Öğrenme Psikolojisi, Türkçesi: Ebru Kılıç, Alfa Yayınları, Ekim, İstanbul
- İŞILAK, H. ve DURMUŞ, A. (2004) Eğitici Oyun Yöntemi, Kara Tahtayı Aşmak, Öğrenci Merkezli Öğretmenlik, Kaknüs Yayınları, Eğitim Serisi 1, Birinci Basım, Eylül, İstanbul
- KARADUMAN, B. D. (2004). Dikkat Toplama Eğitim Programının İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Dikkat Toplama Düzeyi, Benlik Algısı Ve Başarı Düzeylerine Etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- LEVINE, M. (2002). A Mind at a Time, Her Çocuk Başarabilir, Okul Çağında Zihinsel Gelişim Ve Öğrenme Farklılıkları, Boyner Yayınları, Çev: Zeliha Babayiğit, Ekim, İstanbul
- ÖNER, N. (2008).Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler Bir Başvuru Kaynağı (İkinci Basım).İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- ÖZDENK, Ç. (2007). 6 Yas Grubu Öğrencilerinin Psikomotor Gelişimlerinin Sağlanmasında Oyunun Yeri Ve Önemi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ
- UCUR, Z. E. (2005). Farklı Aile Tutumlarının Okulöncesi Dönem 5 Yaş Çocuklarının Bilişsel Performans Düzeylerine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- YAZICI, Z.G. (2007). Birinci Ve İkinci Dili Türkçe Olan İki Dilli Çocukların Türkçeyi Kazanımlarına Dil Merkezli Okul Öncesi Eğitim Programının Etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara